

ESTAT DE LA LGTBIFÒBIA A LA CIUTAT DE BARCELONA

14 MESOS DES DE L'APROVACIÓ DE LA LLEI 11/2014

Observatori Contra l'Homofòbia

Col·labora:

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Departament de psicologia social

1. **Introducció:**

Aquest estudi, dut a terme per l'equip d'investigació de l'Observatori Contra l'Homofòbia i en col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona, és el primer estudi que es realitza sobre l'estat de la LGTBifòbia¹ a la ciutat de Barcelona, per primer cop dins del marc de la Llei 11/2014². El seu objectiu és donar una radiografia de les discriminacions i violències que pateix la població LGBTI de la ciutat comptal i analitzar qualitativament com afecten aquestes discriminacions a les persones que en són víctimes.

Durant aquests 14 mesos que han seguit des de la implementació de la Llei 11/2014 l'Observatori Contra l'Homofòbia ha rebut un total de 100 denúncies per agressions LGTBifòbiques, 50 d'aquestes provinents de la ciutat de Barcelona.

Així doncs, podem observar com exactament la meitat de les denúncies totals rebudes corresponen a agressions que han tingut lloc a la ciutat de Barcelona.

Però aquest percentatge del 50% ha de ser matisat segons la quantitat de població que viu a Catalunya (7.504.008 persones) i la que viu a la ciutat de Barcelona (1.602.386 persones), és a dir, tenint en compte que aproximadament 1 de cada 5 catalans viu a la capital catalana. Aquestes dades les desenvoluparem a l'apartat de conclusions.

Així doncs, en aquest estudi s'inclouen dues anàlisis dels casos totals que s'han donat a la ciutat de Barcelona durant aquests 14 mesos; segons els col·lectius afectats i segons els àmbits d'incidència. També s'inclouen anàlisis qualitatives dels casos que creiem més rellevants destacar en cada un dels apartats.

A continuació s'hi ha redactat un capítol de conclusions i, finalment, un capítol que recull totes les recomanacions que s'aporten des de l'Observatori Contra l'Homofòbia.

¹ **LGBTifòbia**: terme amb el qual s'agrupen els conceptes homofòbia, transfòbia i bifòbia, és a dir, la violència que afecta al conjunt de persones lesbianes, gais, transsexuals o bisexuals.

² **Llei 11/2014** del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

2. Anàlisi del casos segons el col·lectiu afectat

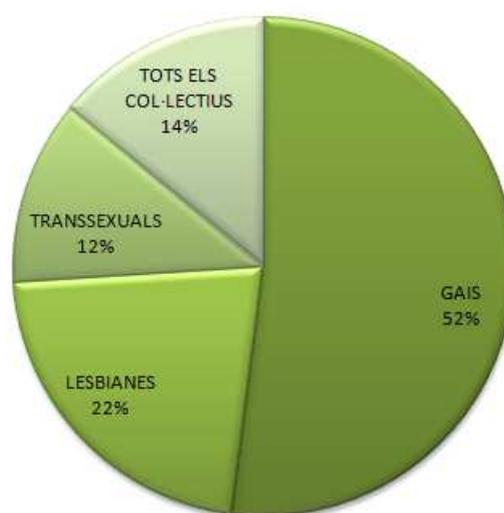
Taula: casos segons el col·lectiu afectat.

Col·lectiu	Número de casos	Percentatge
Gais	26	52
Lesbianes	11	22
Tots els col·lectius	7	14
Transsexuals	6	12
Bisexuals	0	0
Intersexuals	0	0

Sense cap tipus de dubte, a la ciutat de Barcelona el col·lectiu d'homes gai és el que presenta més denúncies a l'Observatori Contra l'Homofòbia per discriminacions o agressions LGTBifòbiques donat que representa el 52 % dels casos totals registrats, una mica més de la meitat.

Això ens pot indicar dues coses: que és el col·lectiu que més discriminació rep o que és el col·lectiu que més denuncia les agressions rebudes. Cal indicar que ambdues possibilitats poden donar-se conjuntament. Tanmateix, aquesta tendència es dona també a la majoria de països europeus.

Casos Barcelona ciutat: col·lectius

Volem destacar dos casos que han afectat a persones gais i que són d'especial importància.

El primer és el cas d'un jove gai que presumptament va ser agredit al festival Piknic per part dels membres de seguretat del mateix festival, la direcció del qual nega tenir proves que demostrin la presumpta agressió homòfoba. L'Observatori Contra l'Homofòbia va realitzar una mediació entre la direcció i el noi denunciador de l'agressió i es va arribar a un acord pel que la direcció del festival va fer un comunicat públic per tal de demanar disculpes.

El segon cas fa referència a una agressió escrita a les xarxes socials, concretament al Facebook, per part del filofeixista Casal Tramuntana i dirigida a un home gai. L'escrit es titulava "*La alegre florecilla antifascista*", a través del qual el denunciador s'hi va sentir totalment identificat. Aquest text contenia nombrosos comentaris homòfobs en to de burla i acabava amb la següent frase: "*Te compadecemos. Nos das lástima, porque entendemos que debes de tener una vida bastante triste y vacía*".

10 de desembre de 2015

Segueix a una certa distància el 22% de les denúncies registrades que provenen del col·lectiu de dones lesbianes (11 en total), gairebé una de cada quatre. Hem notat un increment considerable respecte a anys passats. Això ho atribuïm a un augment de la visibilitat de les dones lesbianes, fet que malauradament comporta més agressions i, per conseqüent, més denúncies.

És important comentar un cas d'agressió física i verbal que considerem rellevant i que va tenir lloc al barri de Poblesec, una nit de dissabte a la matinada. El que és més impactant d'aquest cas és el fet que l'agressor era un conegut d'un amic de la noia i que els tres havien quedat per sortir junts. Això ens indica que no només els desconeguts poden ser els agressors, inclús en casos d'agressions físiques com aquesta, i quant vulnerable pot ser l'integritat física d'una persona.

Per tant, podem observar com el 74% de les denúncies registrades per l'Observatori Contra l'Homofòbia, pràcticament tres quartes parts, són de caràcter principalment homòfob.

Destacar també les 6 agressions amb caràcter transfòbic que hem registrat, ja que el col·lectiu transsexual, a priori, no és tant nombrós com el col·lectiu gai o lesbiana. Creiem que és un col·lectiu que denuncia cada vegada més les agressions que reben.

Un cas impactant és el d'una agressió física a una dona transsexual al portal de casa seva i per part d'un veí, després de que l'home preguntés: *"tu eres un hombre o una mujer?"*. La dona, al sentir-se atacada, va intentar tancar la porta per tal de que l'home no entrés i aquest, forcejant intensament, va trencar el vidre de la porta, el qual va tallar-li la mà a la dona. Malgrat que l'agressió pogués ser accidental, l'home tampoc va preocupar-se posteriorment per l'estat de la seva veïna.

Finalment comentar que els 7 casos classificats en "Tots els col·lectius" són casos generalistes en els quals s'agredeix a més de un col·lectiu alhora. En molts casos, aquests es donen mitjançant missatges d'odi i exaltació de la LGTBifòbia a les xarxes socials, a través de pancartes penjades al carrer, etc.

És important destacar el cas de El Corte Inglés, el qual va estar venent en dues ocasions diversos llibres amb clar contingut homòfob, com per exemple el llibre "Prevenir la homosexualitat", la segona vegada després d'una mediació entre la Generalitat i l'empresa. Així doncs, podem observar com aquesta mediació no va causar efecte i es va tornar a repetir una acció que fomenta l'odi i l'exaltació de l'homofòbia.

3. Anàlisi dels casos segons els àmbits d'incidència

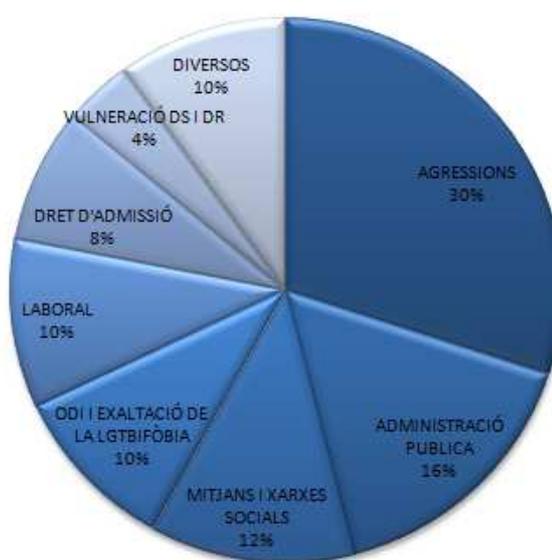
Taula: casos segons l'àmbit d'incidència. Entre parèntesis s'indiquen també els col·lectius afectats en cada àmbit (G: gais, L: lesbianes, T: transsexuals, Gen: Generalistes).

Àmbit	Número de casos	Percentatge
Agressions	15 (10G, 4L, 1T)	30
<i>Verbals (insults)</i>	8 (6G, 2L)	16
<i>Físiques</i>	4 (1G, 2L, 1T)	8
<i>Vexacions</i>	2 (2G)	4
<i>Assetjaments</i>	1 (1G)	2
Administració pública	8 (4G, 1Gen 3T)	16
Mitjans de comunicació i xarxes socials	6 (4G, 1Gen, 1T)	12
Odi i exaltació LGTBifòbia	5 (5Gen)	10
Laboral	5 (3G, 2L)	10
Dret d'admissió	4 (2G, 2L)	8
Vulneració dret sexual i reproductiu	2 (1L, 1T)	4
<i>V. dret sexual</i>	1 (1T)	2
<i>V. dret reproductiu</i>	1 (1L)	2
Diversos	5 (3G, 2L)	10
<i>Habitatge</i>	2 (2G)	4
<i>Família</i>	2 (2L)	4
<i>Intragènere</i>	1 (1G)	2

A simple vista podem afirmar que tots els àmbits afecten aproximadament per igual als 3 col·lectius que ens han fet arribar denúncies (gais, lesbianes, i transsexuals). Cal tenir en compte, però, l'àmbit d'odi i exaltació de la LGTBifòbia, del quals tots els casos que hem recollit són generalistes, i l'àmbit que contempla els mitjans de comunicació i les xarxes socials que, amb les dades actuals, sembla agredir més al col·lectiu gai que a cap altre.

Si bé en alguns àmbits poc nombrosos només s'han recollit casos de gais això pot ser degut al fet de que els casos recollits d'aquest col·lectiu són més del doble que els de lesbianes.

Casos Barcelona ciutat: àmbits

Tenint en compte aquestes dades, les agressions més directes, tals com insults, agressions físiques, vexacions o assetjaments, són la manera més freqüent en que la lgtbfifòbia

10 de desembre de 2015

s'expressa, comptant amb 15 casos registrats i que representen el 30% dels casos totals. A més a més, hem de tenir en compte que també es poden donar aquests tipus d'agressions en casos classificats en altres àmbits, especialment les agressions verbals (insults) que acompanyen i matisen gairebé totes les denúncies rebudes i classificades en altres àmbits. Això ens fa ser conscients de la feina que encara s'ha de fer no solament en termes de diversitat sexual, sinó en la cultura cívica i la convivència pròpia d'una societat moderna.

És convenient destacar un fet que es va dur a terme al barri de Sant Andreu en el qual un grup de joves possiblement menors d'edat van agredir de manera repetida la façana de la casa d'un home gai, realitzant pintades homòfobes a les parets i llançant excrements de gos a les finestres.

En segon lloc i amb 8 casos registrats trobem la discriminació per part de l'administració pública, la qual en aquest estudi també inclou discriminacions dins de l'educació pública, un d'ells afectant a una nena d'educació primària.

És curiós com aquest àmbit representa el segon àmbit més freqüent de discriminació, donat que l'administració pública i la gent que en forma part haurien de ser un exemple de la correcta implementació de la Llei 11/2014. En canvi, la tendència observada en aquest estudi ens indica un major grau d'incidència d'agressions LGTBífiques en aquest àmbit que no pas en d'altres menys regulats com podria ser el dels mitjans de comunicació i les xarxes socials, tot i que el segueix de prop.

Volem destacar un cas que va tenir lloc en un Centre d'Atenció Primària de Barcelona i que va afectar a una parella gai. Mentre aquests es trobaven a la sala d'espera es van donar una abraçada, dos petos i van estar agafats de la mà, fet que va comportar que el guarda de seguretat els hi cridés l'atenció amb les següents paraules: *"Yo no tengo nada en contra de los gais, pero puede molestar la actitud cariñosa que os tenéis. Pero no solo os lo digo a los gais, sino también a la gente común"*.

A part d'entendre que van ser tractats com a persones "no comuns", més tard van veure dues parelles heterosexuales comportant-se de la mateixa manera i que no van ser advertides, fet que va portar a que els dos nois omplissin una fulla de reclamació. L'Observatori Contra l'Homofòbia va dur a terme també una reclamació al respecte, posterior a la denúncia.

Amb 6 casos segueix l'àmbit "mitjans de comunicació i xarxes socials". En aquest àmbit hem de comentar que hi ha una petita diferència entre ambdós. Per un costat, un mitjà de comunicació conegut ha de tenir molta cura amb el que comunica i no és freqüent rebre denúncies al respecte. Per l'altre, internet és l'espai on els usuaris es poden expressar lliurement, a títol personal, des de la distància física a la resta de gent i on no s'exerceix un control estricte del que aquests usuaris expressen. De fet, totes 6 denúncies registrades a la ciutat de Barcelona han estat referents a comentaris i escrits a les xarxes socials (incloem el cas a Barcelona si el denunciador, normalment la persona agredida, és de la ciutat, tot i que el comentari en qüestió pugui ser llegit arreu del territori). És en aquestes xarxes socials (Facebook, Tweeter o blogs diversos, principalment) on podem trobar nombrosos comentaris i escrits amb continguts LGTBífics, tant dirigits a una persona en concret com dirigits a un o

10 de desembre de 2015

diversos col·lectius, però la tendència que hem pogut observar és que aquests comentaris i escrits van dirigits principalment a persones gais o al col·lectiu gai en general. Caldrà observar, quan tinguem més dades, si aquesta tendència és manté de manera significativa o no.

Seguidament, amb 5 casos cada un trobem els àmbits “laboral” i “odi i exaltació de la LGTBI fòbia”.

Pel que fa a l'àmbit laboral hem rebut denúncies referents a insults i assetjaments per part de companys de feina, acomiadaments per motius d'orientació sexual e inclús un cas d'acomiadament per raons de salut. Aquest últim cas és el cas d'un home gai que va ser acomiadat del seu lloc de treball després de fer un reconeixement mèdic en el qual es va donar a conèixer la seva condició de seropositiu.

Per tant, queda reflectit que la orientació homosexual d'una persona pot posar en perill la seva vida laboral.

L'àmbit d'odi i exaltació de la LGTBI fòbia inclou els casos en que els agressors discriminen a un o diversos col·lectius en general mitjançant missatges que van dirigits a la resta de població i no tant directament a les persones a les quals s'agredeix. Tot i que molts dels casos recollits dins de les xarxes socials també formarien, en certa manera, part d'aquest àmbit, els que recollim aquí són els casos donats al carrer mitjançant pancartes, cartells, pintades a les parets o llibres, entre d'altres.

A continuació, en l'àmbit de “vulneració del dret d'admissió” hem trobat que s'ha produït un increment de denúncies respecte l'any passat. Tant és així, que hem decidit contemplar-lo com a un àmbit separat de la resta, recollint fins a 4 casos. Aquest àmbit inclou tant el fet de que no deixin entrar a un local a persones gais, lesbianes o transsexuals així com el fet de que, un cop dins, se'ls cridi l'atenció a aquests per manifestar la seva relació sentimental.

Seguidament, trobem àmbits menys freqüents però no menys importants. Per començar destaquem l'àmbit de la “vulneració del dret sexual o del dret reproductiu”. Tot i comptar amb el mateix número de casos que els àmbits classificats a diversos, hem cregut convenient destacar aquest àmbit com a un de sol donada la seva gravetat.

La vulneració del dret sexual recull un cas d'una dona transsexual que va ser qüestionada i orientada cap a la no reassignació de sexe, just durant la visita prèvia a l'autorització per sotmetre's a l'operació quirúrgica de reassignació de sexe. Aquest cas va ser denunciat al Síndic de Greuges i ha estat resolt favorablement a la dona transsexual.

La vulneració del dret reproductiu fa referència a un cas de dues dones lesbianes a les quals els hi va ser negat el tractament de reproducció assistida per la seva condició d'homosexuals.

Per acabar, dins de l'àmbit “diversos” s'inclouen els àmbits “família”, “habitatge” i “intragènere”.

10 de desembre de 2015

En quant a família els dos casos registrats són de dues noies, una menor i una major d'edat, que van ser expulsades de casa per part de la seva família al descobrir la seva homosexualitat. En quant a habitatge hem registrat dos casos de nois joves gais que van ser agredits pels seus propis companys de pis en descobrir la seva condició d'homosexuals. Queda reflectida, per tant, la necessitat d'una política d'habitatge que contempli aquests casos més vulnerables, ja que el dret a l'habitatge és un dret necessari i universal.

Finalment, la categoria "intragènere"³ inclou un cas de repetides agressions mútues per part de dos nois, els quals van arribar als jutjats, i que mantenien una relació sentimental que havia de ser amagada per por de no ser acceptada per part de l'ambient més pròxim d'un d'ells.

4. Conclusions

La primera conclusió és que actualment la ciutat de Barcelona és el nucli urbà del qual hem rebut més denúncies per agressions LGTBifòbiques. No és d'estranyar, ja que la ciutat comtal és el principal nucli urbà de Catalunya, en el qual hi resideix, aproximadament, una cinquena part de la seva població total i que també és el seu principal nucli social i econòmic, concentrant gran quantitat de serveis públics i privats, d'esdeveniments, etc. Aquestes condicions amplien els marges i augmenten les possibilitats per a que es doni una agressió LGTBifòbica. Podem observar aquest fet tenint en compte que algunes de les agressions registrades a la ciutat de Barcelona han afectat a persones que habitualment no resideixen en aquesta ciutat.

És per aquestes condicions concretes de la ciutat de Barcelona i per l'alt percentatge d'agressions que representa respecte a la resta de Catalunya que creiem importantíssim actuar en conseqüència.

També constatem la possibilitat de que l'Observatori Contra l'Homofòbia sigui més conegut a Barcelona que a la resta de poblacions, donat el fet de que té la seu en aquesta ciutat, i que, per tant, sigui molt més accessible. Per últim, és possible també que la implementació de la llei 11/2014 hagi sensibilitzat més a la població barcelonina i que aquesta es decideixi més a denunciar actualment les agressions LGTBifòbiques.

En quant a col·lectius afectats no ens sorprèn que el col·lectiu gai representi la meitat dels casos registrats, ja que és la tendència que s'ha donat fins ara i, per tant, la tendència que esperàvem. Si que ens sorprèn, però, que el col·lectiu de lesbianes representi el 22%, ja que hem observat un increment de les denúncies per part d'aquest col·lectiu. Com hem dit, això ho atribuïm a un augment de la seva visibilitat, fet que malauradament comporta més agressions homòfobes i, per conseqüent, més denúncies.

En quant als àmbits d'incidència, la principal i més important conclusió que podem extraure és el fet de que la LGTBifòbia pot afectar a tots els àmbits de vida d'una persona LGBTI: des de l'àmbit laboral, a l'oci, la salut, l'educació, etc.

³ Intragènere: violència que es dona en relacions de parella entre persones del mateix sexe.

10 de desembre de 2015

Pel que fa a l'educació, considerem que davant dels cassos de bullying els responsables dels centres educatius haurien de tenir accés i coneixement un protocol específic sobre els casos de LGTBifòbia.

Volem remarcar també que considerem com a molt greus els casos d'agressions que es donen al carrer, la impunitat que segueix havent envers a les agressions que es produeixen a les xarxes socials i les agressions que es donen dins de l'administració pública, com seria el cas del Centre d'Atenció Primària, sobretot perquè aquest últim àmbit és fàcilment regulable per part de la Generalitat i hauria de ser un exemple de la correcta implementació de la Llei 11/2014.

Finalment, mencionar que la Generalitat no ha resolt de forma punitiva cap expedient, tot i sí que ens consta que ha derivat cassos a altres institucions com mossos d'esquadra o fiscalia (eines que ja tenien abans de l'aprovació de la llei).

Per tant, podem constatar que observem una manca d'implementació i desenvolupament de la Llei 11/2014 i que aquest fet està produint que persones LGTBI no puguin gaudir dels beneficis concrets que aquesta llei permet, com per exemple dels drets sexuals i reproductius.

5. Recomanacions

1. Implementar, donar a conèixer i desenvolupar la llei 11/2014 per part de l'Ajuntament de Barcelona. Realitzar diferents campanyes divulgatives als diferents mitjans de comunicació públics. Formació específica a professionals que han de desenvolupar els beneficis de la llei (sanitaris, educadors, guàrdia urbana, resta de treballadors públics).
2. Elaborar una aplicació efectiva i accessible per poder denunciar les agressions LGTBifòbiques per part de la població LGTBI de la ciutat de Barcelona. Potenciar i activar els mecanismes ja existents per gestionar les diferents denúncies sobre LGTBifòbia a la ciutat de Barcelona. Caldria donar suport a les entitats LGTBI que treballen amb aquestes eines i signar convenis de col·laboració amb l'organisme competent de la Generalitat.
3. Suport efectiu i de proximitat a les víctimes de LGTBifòbia.
4. Desenvolupar de forma concreta, adient i efectiva l'article 11 de la Llei que parla del deure d'intervenció, que diu:
 1. *Els professionals a què fa referència l'article 10 (professionals que fan tasques de prevenció, detecció, atenció, assistència i recuperació en els àmbits de la salut, l'educació, el món laboral, els serveis socials, la justícia i els cassos de seguretat, l'esport i el lleure, i la comunicació), si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el deure de comunicar-ho als cassos i forces de seguretat i a l'òrgan competent.*
 2. *Als efectes del que estableix l'apartat 1, s'ha d'elaborar un protocol específic d'actuació.*

10 de desembre de 2015

5. Cal formar i dotar d'un protocol específic a les empreses de vigilància privada que exerceixen les seves funcions a l'administració pública.
6. Apropar la garantia dels drets de les persones LGTBI a tots els districtes de la ciutat. Assignar un responsable LGTBI a tots els districtes d'acord amb les entitats que treballen en aquest àmbit.
7. Termòmetre municipal sobre la LGTBifòbia a les xarxes socials. Donat que és molt difícil eradicar la violència manifestada a través d'aquestes xarxes sí que seria important visibilitzar aquestes agressions mitjançant una eina municipal que, d'acord amb les entitats, donés compte de les vulneracions de drets vers al col·lectiu LGTBI.
8. Eradicar les discriminacions vers als drets sexuals i reproductius de les persones LGTBI. Tot i que les competències en aquest àmbit són compartides per diferents administracions caldria que l'Ajuntament de Barcelona fes un seguiment exhaustiu d'aquests casos que, com hem dit anteriorment, proporcionen beneficis concrets a les persones LGTBI.
9. Crear la figura del defensor que garanteixi els drets dels menors d'edat LGTBI. Degut a l'especial vulnerabilització d'aquest col·lectiu, creiem importantíssim comptar amb aquesta figura que pugui actuar de forma immediata davant de possibles vulneracions de drets que els afectin.
10. Signar per part de l'Ajuntament de Barcelona tots els convenis necessaris, tant amb entitats LGTBI com amb administracions públiques de Catalunya, per poder fer efectiva de forma total la Llei 11/2014.